فصلنامه پژوهش های مدیریت در جهان اسلام

شماره مجوز: ۸۵۴۹۵ شماره استاندارد بین المللی: ۶۰۹۴-۲۶۷۶ شماره پانزدهم (تابستان ۱۴۰۲)

نقش شاخص‌های سواد رسانه‌ای معلمان در رضایتمندی تحصیلی دانش آموزان مدارس ابتدایی منطقه ٤ شهر تهران

(تاریخ ارسال ۱۴۰۲/۰۶/۰۶ تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۰۶/۲۹)

روژیـن ملکـی[۱]

کارشناس آموزش و پرورش ابتدایی و آموزگار آموزش و پرورش منطقه ۴ شهر تهران

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی ارتباط بین سواد رسانه‌ای معلمان با رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی- تحلیلی است و جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان و دانش آموزان دانش آموزان مدارس ابتدایی منطقه ۴ شهر تهران می‌باشد. لذا با توجه به جدول کرجسی و مورگان و روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد ۲۷۹ نفر از دانش آموزان مدارس ابتدایی منطقه ۴ شهر تهران و ۷۶ نفر از معلمان به روش نمونه تمام شمار به عنوان نمونه اماری انتخاب گردیدند. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه سواد رسانه ای فلسفی و همکاران(۱۳۹۳) وپرسشنامه رضایت تحصیلی لنت و همکاران (۲۰۰۵) استفاده گردید. و یافته های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی و رگرسیون با نرم‌افزار *SPSS*۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. پژوهش نشان داد که مؤلفه سواد رسانه‌ای ($P\leq$۰/۰۵) می‌تواند واریانس متغیر رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان را به صورت معنی‌دار تبیین کنند. ضریب تأثیر درک محتوای پیام رسانه ای (β = ۰/۲۳۵) با توجه به آمارهٔ t نشان می‌دهد که درک محتوای پیام رسانه ای با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به رضایتمندی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. نتایج همچنین نشان داد بین ابعاد سواد رسانه ای معلمان و رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط مثبت معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: سواد رسانه‌ای، معلمان، رضایتمندی تحصیلی، دانش‌آموزان

بخش اول: کلیات و مبانی نظری

یکی از مهمترین، مؤثرترین و گسترده‌ترین سازمان‌های اجتماعی که مسؤولیت انتخاب و انتقال عناصر فرهنگی و علمی را به نسل نو ساخته جامعه بر عهده دارد، سازمان آموزش و پرورش هر کشور است. این سازمان از دیرباز نقشی سازنده و اساسی در بقا و تداوم فرهنگ و تمدن بشری ایفا کرده است. آموزش و پرورش زمینه ساز رشد جنبه‌های اجتماعی،فرهنگی، اخلاقی و اقتصادی جامعه است(عبدلی،۲۰۱۳). فیلسل[۱](۲۰۱۰) معتقد است نظام های آموزشی به جنبشی نیاز دارند که در آن دقیقا با الزام عمیق‌تری مشخص شده باشد که کجا می روند و در آینده، به چه نوع انسان هایی نیاز دارند. در این صورت متخصصان تعلیم و تربیت، تعیین کنند و تمام منابع و نیروهای کار و دلسوز را به کار گیرند. به همین منظور اخیرا در کشورهای مختلف تاکید زیادی بر اهمیت آموزش شده است تا اینکه بتوانند در بازارهای جهانی در زمینه موضوعاتی همچون تغییرات اجتماعی، فناوری و توسعه ظرفیت افراد با یکدیگر رقابت کنند(فردانش،۲۰۰۷)

موفقیت دانش آموزان نقش مهمی در موفقیت نظام آموزش و پرورش دارد و یکی از عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی آنهاست(دافی و همکاران،۲۰۱۵). رضایت تحصیلی حالت عاطفی دلپذیری است که در نتیجه وضعیت شخصی دانش آموز ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر رضایت از همه برنامه های موجود در رشته انتخابی و رضایت از رابطه با معلم و همکلاسی‌ها به عنوان رضایت تحصیلی تعریف می‌شود(بیدختی و همکاران،۱۳۹۱). رضایت تحصیلی تابع عملکرد ذهنی و انتظارات افراد است. به همین دلیل هرگونه احساس خوشایندی که نتیجه مقایسه عملکرد ذهنی دانش آموزان با انتظارات آنان از تحصیل باشد رضایت تحصیلی نامیده می‌شود(توپالا و همکاران،۲۰۱۴). رضایت تحصیلی مهمترین عامل کیفیت یادگیری است و می‌تواند به واسطه لذ تحصیل آموزش اثربخش را ایجاد کند. از آنجا که معلم در مقام فردی ماهر، با تجربه و تلاشگر از سوی دانش آموزان نگریسته می شود میزان مهارت و اطلاعات او در زمینه تکنولوژی های آموزشی و فناوری‌های جدید بر

[۱] - Filsell

پیشرفت تحصیلی و رضایتمندی تحصیلی دانش آموزان می‌تواند موثر باشد. چرا که به دلیل سرعت فزایندۀ تولید دانش و توسعۀ شبکه‌های جهانی ارتباطات، فراهم کردن بستر و زمینۀ استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور کمک به بهبود کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری، اساسی‌ترین نقش آن به حساب می‌آید(سینق[۱]،۲۰۱۸) پس دانش و مهارت‌های رایان های به صورت یک نیاز و مهمتر از آن به صورت نوعی سواد تلقی می‌شود. از سواد اطلاعاتی و ارتباطی در آموزش و پرورش، می‌توان در زمینۀ یادگیری به کمک رایانه، ارائۀ موضوعات درسی با رایانه و یادگیری از طریق برنامۀ درسی تلفیقی با فناوری و. . . استفاده کرد. به عبارت دیگر، کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در هر درس باید به طور اختصاصی به معلمان معرفی شود(صلواتیان و همکاران،۱۳۹۷) مزایای آموزش‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات شامل بازخورد فوری، اجتناب از قضاوت‌های ذهنی و سوگرایانه، افزایش دامنۀ توجه و انگیزش یادگیرندگان، یادگیری متنوع، تناسب آموزش با توانمندی‌های یادگیرندگان، ایجاد محیط یادگیری برانگیزاننده و به دور از رقابت‌های ناسالم و سلسله مراتبی کردن برنامه ها و افزایش قدرت خودتنظیمی و خود بازبینی فراگیران است. سواد رسانه‌ای و ایجاد مفاهیم شخصی از صدها و شاید از هزاران نماد آوایی و دیداری است که هر روز از طریق رادیو، تلویزیون، رایانه، روزنامه و سایر شبکه‌های ارتباطی دریافت می‌کنیم(جانگ و کیم،۲۰۱۸). سواد رسانه ای یک نوع درک متکی بر مهارت است که می‌توان براساس ان انواع رسانه‌ها را از یکدیگر تمیز داد و انواع تولیدات رسانه‌ای را از یکدیگر تفکیک کرد(صباتینی[۲]،۲۰۱۷). سوار رسانه ای مجموعه ای چشم اندازها است که ما به طور فعالانه هنگام قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها از آنها استفاده می‌شود تا معنای پیام‌ها درک شود(فقیه آرام و همکاران،۱۳۹۶). افرادی که از سطح سواد رسانه‌ای نسبتاً پایینی برخوردار هستند امکان محافظت از خود در برابر رسانه آنان مشکل است و متقابلاً افرادی که سطح رسانه‌ای بالایی برخوردار هستند به محض اینکه رسانه به طور تدریجی معنی زندگی را برای آنان تعریف می‌کند، رفتارها، نگرش‌ها و احساسات آنها تغییر نمی‌کند و چنین افرادی

---

۱ - Singh
۲ - Sabatine

نمی‌توانند به تدریج تعاریفی را که رسانه برای آنان از دنیای اطـراف ایجـاد کـرده را ازبـین ببرند و برنامه رسانه را با عقاید خود جایگزین کنند. (ارساند و ملاندر،۲۰۱۶). سواد رسانه‌ای یعنی درک و استفاده از رسانه های جمعی به صورت قاطعانه یا غیر قاطعانه، از جملـه درک آگاهانه و انتقاد ی از رسانه‌ها، تکنیک‌هایی که آنها به کار می گیرند و اثرات آن. هم چنـین توانایی خواندن، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و تولید ارتباط در شکل های مختلف رسانه ها(بـه عنوان مثال تلویزیون، چاپ، رادیو، کامپیوتر و غیـره). درک دیگـر از ایـن اصـطلاح توانـایی رمزگشایی، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و تولید ارتباط در شکل هـای مختلـف است(ویلسـون و همکاران[۱]،۲۰۱۳). در بیان دیگر مهار تهای رسانه‌ای و ارتباطی و سوادهای متعدد در مجموع با مفهومی به عنوان سواد رسانه‌ای یا رسانه‌ها ادغام شده است. سواد رسانه‌ای به عنوان سواد بصری و اطلاعاتی به برنامه های درسی جدید به آموزش و پرورش ابتـدایی تبـدیل شـده و تاکنون، بیشتر در زمینه آموزش رسانه مورد استفاده قرار گرفته است(فرگو[۲]،۲۰۱۳). سـواد دیجیتالی و سواد رسانه‌ای همچنین مهارت های ICT به معنی سـواد کـامپیوتر یـک رشـته مختلف در برنامه درسی مدرسه از سواد رسانه ای و سواد اطلاعاتی بـوده اسـت(کوتیلیان و همکاران[۳]،۲۰۱۴). در نتیجه با برخورداری از سواد رسانه(از انتخاب ساده رسـانه‌ای تـا نقـد متن)و رسیدن به سطح عمیق آن(فهم و تفسیر زمینه‌های متن)این امکـان بـرای مخاطـب فراهم می‌شود که در برابر هجوم سرسام آور القای پیام‌های رسانه‌ای، هویت خـود را حفـظ کند. از این رو این دسته از مخاطبان با سواد رسانه‌ای، اجازه نمی دهند نظام سـلطه جویانـه پیام‌های رسانه‌ای آنان را کنترل کند. آنان همچنین جهان واقعی را همسـان بـا تفسـیرهای رسانه‌ای در نظر نمی‌گیرند (سلطانی فر، هاشمی،۲۰۱۱). بر این اساس، سواد رسانه‌ای نظامی تفسیری و ترجیحی، متأثر از داوری‌های ذهنی و اخلاقی است که مواجهه فرد را با پیام‌های رسانه‌ای (چه در دسترس و چه جستج وگرانه) شکل می دهد و موجب می‌شود مخاطبـان، در استفاده و انتخاب پیام‌ها مسئولیت بیشتری احسـاس کننـد. معلمـان برخـوردار از ایـن

[۱] - Wilson et al
[۲] - Frau-Meigs
[۳] - Kotilainen

مهارت‌ها می‌توانند نیاز اطلاعاتی خود را به درستی تشخیص دهند، منابع لازم برای رفع این نیاز را شناسایی کنند و با تدوین راهبردهای مناسب در این منابع به جست وجو، شناسایی و گزینش اطلاعات بپردازند. این افراد قادرند نتایج این جست وجو را نقادانه ارزیابی کنند و مناسبترین گزینه ها را انتخاب نموده و ارزش اطلاعاتی منابع را برای رفع نیاز اطلاعاتی خود تشخیص دهند. ضمناً آنان می توانند اطلاعات به دست آمده را با دانش قبلی خود به نحوی پیوند دهند که این پیوند به تولید دانش جدید منجر شود. با توجه به اینکه ایجاد و توسعهٔ فناوری اطلاعات و ارتباطات از طریق کشورهای توسعه یافته صورت می‌گیرد، در حال حاضر سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات و فرهنگ استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور ما تازگی دارد و به آموزش‌های اصولی و بنیادی نیاز خواهد داشت. در این زمینه کاربست بهینهٔ فناوری اطلاعات و ارتباطات و ارتقای سواد اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش، در کیفیت یادگیری دانش آموزان مؤثر باشد لذا مساله اصلی پژوهش حاضر این است که بین شاخص‌های سواد رسانه‌ای معلمان با میزان رضایتمندی تحصیلی دانش آموزان مدارس ابتدایی منطقه ۴ شهر تهرانچه ارتباطی وجود دارد.

بخش اول: نگاهی به روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر به دلیل از نظر هدف کاربردی است و از نظر شیوه گردآوری و تحلیل اطلاعات نیز این تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی است همچنین به لحاظ زمانی نیز این تحقیق از نوع مقطعی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان و دانش آموزان مدارس ابتدایی منطقه ۴ شهر تهران می‌باشد. نمونه‌گیری فرایند انتخاب کردن تعداد کافی از میان اعضای جامعه آماری است. به طوری که با مطالعه گروه نمونه و فهمیدن خصوصیات یا ویژگی‌های آزمودنی‌های گروه نمونه قادر خواهیم بود این خصوصیات یا ویژگی‌ها را به اعضای جامعه آماری تعمیم دهیم. لذا با توجه به جدول کرجسی و مورگان و روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد ۲۷۹ نفر از دانش آموزان متوسطه اول شهرکرد و ۷۶ نفر از معلمان به روش نمونه تمام شمار به عنوان نمونه اماری انتخاب گردیدند. با توجه به ماهیت پژوهش، گردآوری داده‌ها به دو روش انجام می گردد:

۱) مطالعات کتابخانه‌ای: این مطالعات از طریق مراجعه بـه اسـناد و مـدارک و جسـتجو در شبکه اینترنت برای شناخت ادبیات و پیشینه مرتبط با موضوع پژوهش انجام شد

۲. روش میدانی: روش میدانی: جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز برای بررسی روابط در آزمـون مدل مفهومی از طریق پرسشنامه انجام گردید.

-پرسشنامه سواد رسانه ای فلسـفی و همکـاران(۱۳۹۳) دارای ۲۰ سـوال و ۵ مولفـه(درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه‌ای، تجزیه و تحلیل پیـام‌هـای رسـانه‌ای) در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت می باشد.

-پرسشنامه رضایت تحصیلی: این پرسشنامه توسط لنت و همکاران در سال ۲۰۰۵ طراحی شد. این ابزار ۱۷ گویه دارد که با استفاده از مقیاس پنج درجه ای لیکرت نمره گذاری مـی شود نمره ابزار از طریق مجموع نمره گویه ها به دست می آید.

به منظور تجزیه و تحلیل داده ها در قسمت آمار استنباطی، با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنف نرمال بودن متغیرها بررسی می‌شوند. از ضریب همبستگی رگرسیون جهت تأیید و یا رد فرضیه‌های تحقیق و آزمون تحلیل رگرسیون چندگانـه بـا نـرم‌افـزار SPSS۲۰ مـورد استفاده قرار گرفت. سطح معنی‌داری آزمون ($p<۰/۰۵$) در نظر گرفته می‌شود.

بخش دوم: بررسی یافته های پژوهش

در این بخش به منظور ایجاد تصویری مناسب از نمونه مورد بررسی، ویژگـی‌هـای جمعیـت شناختی نمونه آماری مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول **۱** توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس جنسیت

جامعه	جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
معلمان	مرد	۵۲	۱۰۰

	زن	۲۴	۰
دانش آموزان	پس	.	۰
	دختر	۲۷۹	۱۰۰

جدول ۲ توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس سن

جامعه	سن	فراوانی	درصد فراوانی
معلمان	۳۵ سال و کمتر	۳۴	۴۴/۷۳
	۳۶-۴۵ سال	۳۱	۴۰/۷۹
	بالای ۴۵ سال	۱۱	۱۴/۴۸
دانش آموزان	زیر ۱۵ سال	۲۷۹	۱۰۰

جدول ۳-توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس تحصیلات

جامعه	تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی
معلمان	کاردانی و پایین تر	۱۳	۱۷/۱
	کارشناسی	۳۳	۴۳/۴۲
	ارشد و بالاتر	۳۰	۳۹/۴۸
دانش آموزان	.....	۲۷۹	۱۰۰

در این قسمت، میانگین و انحراف معیار متغیرهای تحقیق نشان داده می‌شود. میانگین سؤالات باید بزرگتر از ۳ باشند، که تأیید کننده رابطه بین سؤالات و متغیر می‌باشد.

جدول ۴ توزیع فراوانی متغیرهای تحقیق

متغیر	ابعاد	میانگین	میانه	مد	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
سواد رسانه‌ای	درک محتوای پیام رسانه ای	۱/۳۳	۱/۳۵	۱/۲۰	۰/۱۴	۰/۹۵	۱/۸۰
	آگاهی از اهداف پنهان پیام رسانه‌ای	۲۵۱	۱/۲	۱/۲۰	۰/۱۴	۰/۹۰	۱/۷۰
	گزینش آگاهانه پیام رسانه ای	۱/۳۸	۱/۴	۱/۴۰	۰/۰۹	۱/۰۷	۲/۱۰
	نگاه انتقادی به پیام رسانه‌ای	۴/۸۱	۴/۶	۵/۸۰	۱/۲۸	۱/۰	۷/۰
	تجزیه و تحلیل	۵/۲۳	۵/۲	۷/۰	۱/۲۱	۲/۶۰	۷/۰

	پیام رسانه‌ای						
رضایتمندی تحصیلی	-	۵/۰۵	۴/۹۵	۶/۵۹	۱/۰۷	۲/۳۲	۶/۸۶

با توجه به جدول ۴-۵ میانگین همه‌ی متغیرهای تحقیق شامل (درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه‌ای، تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای) و رضایتمندی تحصیلی بالاتر از ۳ می‌باشد. اگر میانگین سوال‌های تحقیق بزرگتر از ۳ باشد، تأیید کننده ارتباط بین سؤالات و متغیر می‌باشد.

یکی از روش‌های بررسی توزیع متغیرها بررسی میزان چولگی و کشیدگی است که توزیع نرمال داده‌ها می‌سنجد. در حالت کلی اگر مقدار چولگی و کشیدگی داده ها در دامنه (۳+ تا ۳-) قرار داشته باشد داده ها از توزیع نرمال برخوردار اند.

جدول ۵ توزیع متغیرها بر اساس مقدار چولگی و کشیدگی

متغیر	ابعاد	چولگی	کشیدگی
سواد رسانه ای	درک محتوای پیام رسانه ای	۰/۲۷۷	-۰/۱۵۰
	آگاهی از اهداف پنهان پیام رسانه‌ای	۰/۵۸۸	۰/۱۳۸
	گزینش آگاهانه پیام رسانه ای	۱/۲۹۱	۰/۲۸۹

	نگاه انتقادی به پیام رسانه‌ای	۰/۱۳۲	-۰/۸۱۵
	تجزیه و تحلیل پیام رسانه‌ای	۰/۰۲۶	-۱/۳۲۶
رضایتمندی تحصیلی	-	۰/۱۲۶	-۱/۱۱۷

بر اساس جدول ۵ متغیرهای پژوهش حاضر از توزیع نرمال برخوردار هستند و بنابراین می-توان از آزمون‌های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده کرد. برای تحلیل داده های مربوطه به این فرضیه که بین شاخص‌های سواد رسانه-ای معلمان با میزان رضایتمندی تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنادار وجود دارد از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون سواد رسانه‌ای معلمان با رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان در جدول ۶ ارائه گردیده است.

جدول ۶ تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون رضایتمندی تحصیلی

منبع واریانس	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	R	R^2	SE
رگرسیون	/۷۱۲ ۲۵۴۱۴	۴	۸۴۷۱/۵۷۱	۸/۸۶۶	۰/۰۰۰	۰/۸۲۶	۰/۶۸۳	۲۳/۶۵۵۴۸
باقیمانده	/۶۳۴ ۱۲۰۸۶۹	۲۱۶	۵۵۹/۵۸۲					
کل	/۳۴۵ ۱۴۶۲۸۴	۲۲۰						

براساس نتایج جدول ۶ میزان F مشاهده شده (۸/۸۶۶) معنادار است (P≤۰/۰۱) و ۶۸٪ واریانس مربوط به رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان توسط مولفه‌های سواد رسانه ای(درک محتوای پیام رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام رسانه‌ای، گزینش آگاهانه پیام رسانه‌ای، نگاه انتقادی به پیام رسانه‌ای، تجزیه و تحلیل پیام رسانه‌ای) تبیین می‌شود(R^2 = ۰/۶۸). با توجه به معنی‌دار بودن رگرسیون ضرایب مربوط به سواد رسانه‌ای معلمان با رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان معادله پیش‌بینی در جدول شماره۷- ارائه گردیده است.

جدول شماره ۷ضرایب معادله پیش‌بینی رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان با مولفه های سواد رسانه‌ای

مدل	ضرایب	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	T	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۳۲۹/۵۲۲	۵/۵۰۰		۵۹/۹۱۷	۰/۰۰۰
درک محتوای پیام رسانه ای	۰/۶۰۴	۰/۲۸۶	۰/۲۳۵	۲/۱۰۹	۰/۰۰۱
آگاهی از اهداف پنهان پیام	۰/۱۲۱	۰/۲۵۶	۰/۰۴۹	۰/۴۷۳	۰/۶۳۷
گزینش آگاهانه پیام	۰/۶۷۴	۰/۳۶۷	۰/۱۷۰	۱/۸۳۵	۰/۰۶۸
نگاه انتقادی به پیام	۰/۵۳۲	۰/۲۵۸	۰/۱۵۶	۱/۵۴۸	۰/۲۴۰
تجزیه و تحلیل پیام	۰/۴۲۶	۰/۲۴۷	۰/۱۴۴	۱/۵۲۶	۰/۰۵۱

جدول ۷ ضرایب رگرسیون هر یک از سه متغیر پیش‌بین را نشان می‌دهد کـه مؤلفـه سـواد رسانه‌ای (P≤۰/۰۵) می‌تواند واریانس متغیر رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان را به صورت معنی‌دار تبیین کنند. ضریب تأثیر درک محتوای پیام رسانه ای (β = ۰/۲۳۵) بـا توجـه بـه آمارهٔ **t** نشان می‌دهد که درک محتوای پیام رسانه ای با اطمینان ۰/۹۵ می‌توانـد تغییـرات مربوط به رضایتمندی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. این ضریب تاثیر مثبت است و معنـای آن این است که اگر یک واحد به میزان درک محتوای پیام رسانه ای معلمـان اضـافه شـود مقدار ۰/۲۳۵ از نمره دانش‌آموزان در رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان زیاد می‌شود.

نتیجه گیری

در جمع بندی پایانی مقاله حاضر باید اذعان داشت فناوری یک ابزار بسیار قدرتمنـد اسـت که در نسل جدید به آن توجه خاص و ویژه ای می شود. شیفتگی بیش از حد در برابر ایـن ابزار و یا حتی نفی آن به خاطر فراهم نبودن سایر امکانات یا حتی مسایل انگیزشـی کـاری نابجاست به نحوی که حاصلش عقب ماندن هر چه بیشتر کشورها در مقایسه با سایر کشورها و یا حتی کشورهای همسایه اسـت. بـالاترین میـزان موفقیـت در امـر اسـتفاده از فنـاوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری زمانی حاصل می‌شود که از سـردرگمی و بهـت زدگـی در مورد فناوری اطلاعات و ارتباطات خارج شویم و ذهن و احساسات خود را با شـگفتی هـای یادگیری متمرکز کنیم تبیین سیاستگذاری آموزشی صحیح شفافیت و جامعیت در سیاست ها و هدفمندی سیاستگذاری های اجرایی است که فضای مناسب برای استفاده قابلیت های فناوری را فراهم می کند. قانون ها و الزاماتی کـه اسـتفاده از فنـاوری هـا را بـرای مقاصـد مفروض، تسهیل یا سخت می نماید، اهمیت دارد. مسئله ای که وجود دارد آن است که هنوز در بسیاری از کشورها معلمان و دانش آموزان استفاده از کامپیوتر را در یک حالت نمایشـی دنبال می کنند. فرضیه اصلی پژوهش نشان داد که مؤلفه سواد رسانه‌ای می‌توانـد واریـانس متغیر رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان را به صـورت معنـی‌دار تبیـین کننـد. و کـه درک محتوای پیام رسانه ای با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط بـه رضـایتمندی دانـش-آموزان را پیش‌بینی کند. همسو با این نتایج، وانگ و همکاران(۲۰۱۵) بـه معرفـی سیسـتم

آموزش فناوری اطلاعات و ارتباطات معلم‌های کرۀ جنوبی پرداخته شده است. در این پژوهش محقق پیشنهاد می‌کند که برنامۀ آموزشی معلمان باید بر اساس سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و هدایت فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت پذیرد. مؤلفه‌های این سواد فناوری اطلاعات و ارتباطات شامل جسن وجوی اطلاعات و استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات است. بنابراین از آنجا که معلم در مقام فردی ماهر، با تجربه و تلاشگر از سوی دانش آموزان نگریسته می شود میزان مهارت و اطلاعات او در زمینه تکنولوژی‌های آموزشی و فناوری‌های جدید بر پیشرفت تحصیلی و رضایتمندی تحصیلی دانش آموزان می‌تواند موثر باشد. چرا که به دلیل سرعت فزایندۀ تولید دانش و توسعۀ شبکه‌های جهانی ارتباطات، فراهم کردن بستر و زمینۀ استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور کمک به بهبود کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری، اساسی‌ترین نقش آن به حساب می‌آید. رضایت تحصیلی به معنای ادراک دانش‌آموزان از تجربیات زندگی گروهی است که تعیین کننده‌ی نگرش مثبت یا منفی آنها از مدرسه خواهد بود لذا سواد رسانه‌ای معلمان، به دانش آموزان کمک می‌کند تا قضاوت‌های صحیح-تری از محیط پیرامون خود داشته باشند. پارامترهایی که سواد رسانه‌ای در اختیار می-گذارد، باعث می‌شود تا دانش‌آموزان درک عمیق‌تری از آنچه می‌بینند می‌شنود و می‌خواند داشته باشد. فرضیه اصلی پژوهش نشان داد که مؤلفه سواد رسانه‌ای ($P\leq$۰/۰۵) می‌تواند واریانس متغیر رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان را به صورت معنی‌دار تبیین کنند. ضریب تأثیر درک محتوای پیام رسانه ای (β = ۰/۲۳۵) با توجه به آمارۀ t نشان می‌دهد که درک محتوای پیام رسانه ای با اطمینان ۰/۹۵ می‌تواند تغییرات مربوط به رضایتمندی دانش-آموزان را پیش‌بینی کند. این ضریب تاثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان درک محتوای پیام رسانه ای معلمان اضافه شود مقدار ۰/۲۳۵ از نمره دانش-آموزان در رضایتمندی تحصیلی دانش‌آموزان زیاد می‌شود. دراین راستا نیازی و همکاران(۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش سواد رسانه ای مبتنی بر فناوری بر میزان آگاهی دانش آموزان پرداختند نتایج به دست آمده نشان داد که آموزش سواد رسانه ای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات باعث افزایش میزان آگاهی دانش آموزان از سواد

رسانه ای شده است. نتایج این پژوهش در راستای سایر پژوهش های انجام شده، بیانگر نقش مثبت استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش سواد رسانه ای و افزایش آگاهی در ارتباط با مؤلفه های اساسی سواد رسانه ای بود.

در تبیین نتایج حاصل می‌توان گفت اگر استفاده از فناوری اطلاعات در عرصه محتوای عمومی برنامه در سی مورد غفلت واقع گردد یا به اندازه کافی استفاده نشود، مسلماً این معلمان هستند که کلید کاربرد اثربخش فناوری در جهت بهبود یادگیری را در دست دارند، اما اگر معلمان کاملا درک نکنند که چگونه به طور موثری فناوری اطلاع را برای پیشبرد یادگیری دانش آموزان به کاربرند، سرمایه گذاری‌های کلانی که در نوآوری های فناوری اطلاعات صورت گرفته به آسانی و در خواهد رفت سواد رسانه‌ای سعی دارد آگاهی معلمان را به شکل‌های مختلف پیام، در زندگی روزانه افزایش دهد و به معلمان یاری دهد تا بینش‌ها و باورهایداتش‌آموزان را ارزیابی کرده، فرآیند شکل‌گیری فرهنگ عمومی را مورد بررسی قرار دهد. رسانه‌ها اعم از تلویزیون، رادیو، اینترنت، فیلم، روزنامه و مجله‌ها به طور فزاینده‌ای اطلاعات، سرگرمی و آگهی‌های مختلف را به افراد جامعه عرضه می‌کنند و نقشی مهم در شکل‌دهی و نفوذ به فرهنگ، ارزش، باور، اعتقادات و دیدگاه‌ها در بردارند. در دوران جدید با ویژگی ظهور وسایل ارتباطات نوین، جوامع تحت نفوذ و بمباران اطلاعاتی و رسانه‌ای قرار گرفته و به نظر می‌رسد به منظور بقاء در این شبکه اطلاعاتی که در سراسر محیط فرهنگی انسان ریشه دوانیده حفظ استقلال فکری و اندیشه، اجتناب از انفعال، بهره‌مندی از تفکر انتقادی و افزایش توانایی گزینش و انتخاب و رویارویی با این فرآیند پیچیده و فراگیر از طریق تکوین و تکامل سواد رسانه‌ای قابل حصول تلقی می‌شود. لذا تشکیل گروه حرفه ای متشکل از متخصصان علوم ارتباطات و علوم تربیتی به خصوص متخصصان تکنولوژی آموزشی جهت طراحی و تدوین محتوای آموزش سواد رسانه ای مبتنی بر نظریه های یادگیری نوین و متناسب با دوره های مختلف تحصیلی ضروری به نظر می‌رسد.

منابع و مآخذ

الف) منابع فارسی

- دهقان شاد، هوریه؛ کوکنده، سیدمحمد(۱۳۹۳). بررسی ضرورت آموزش سواد رسان های کودکان و نوجوانان از نگاه متخصصان آموزش و پرورش شهر تهران. مطالعات رسانه، سال ۷، شماره ۱۶.
- سلطانی فر، محمد. (۱۳۹۶)، سانسور یا سواد رسانه ای، فصلنامه رسانه، دوره ۱۷. شماره۴.
- شریفی، مهدی؛ کرمی، سجاد(۱۳۹۷). بررسی ابعاد آموزش سواد رسان های و اطلاعاتی در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشوردوفصلنامه علمی - پژوهشی دین و ارتباطات، شمارۀ دوم (پیاپی ۵۴)، ۱۴۰-۱۱۱
- شکرخواه، یونس (۱۳۹۵) سواد رسانه ای: یک مقاله عقیده ای. فصلنامه سواد رسانه. ۴(۵). ۵۷-۱۴۰
- صلوتیان، سیاوش؛ حسینی، سید بشیر، معتضدی، سیننا(۱۳۹۷) طراحی الگویِ آموزش سواد رسانه ای به نوجوانان. مطالعات برنامه ریزی آموزشی. دوره۵. شماره۱۰. ص ۷۵-۵۰
- فقیه آرام، بتول، ابراهیمی، زهرا(۱۳۹۶) رابطه سواد اطلاعاتی و رسانه ای با مهارت فراشناختی و خلاقیت دانش جویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر. فصلنامه پژوهش های ارتباطی. شماره ۴. ۲۴.
- موسی رمضانی، سونیا(۱۳۹۶). بررسی تأثیر استفاده از روش آموزش چندرسانه ای و سخنرانی بر یادگیری، یادداری و انگیزش پیشرفت تحصیلی درس عربی دانش آموزان مراکز آموزش از راه دور تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه تکنولوژی آموزشی.

ب) منابع لاتین

- *Aarsand, P. , & Melander, H. (۲۰۱٦). Appropriation through guided participation: Media literacy in's everyday lives. Discourse, Context & Media, ۱۲: ۲۰-۳۱.*
- *Phang, A. (۲۰۱٥). Adda dose of media literacy in the media diplomas curriculum and syllabus.*
- *Frau-Meigs, D. (۲۰۱۳) Transliteracy. Sense-making Mechanisms for Establishing EPresence.*
- *Jang, S. M. , & Kim, J. K. (۲۰۱۸). Third person effects of fake news: Fake news regulation and media literacy interventions. Computers in Human Behavior, ۸۰: ۲۹٥-۳۰۲.*
- *Robert, L. (۲۰۰۸). Holistic Media Education: An Assessment of the Effectiveness of a College Course in Media Literacy, Communication Quarterly Vol. ٥٦, No. ۱. Pp. ٤۹-٦۸. Retrieved:*
- *Singh, N. (۲۰۲۳). Information Literacy in India and Germany: University Libraries as Activators of Life-long Learning. DESIDOC Journal of Library & Information Technology, ۳۲(۳)*
- *Sabatine, E. , Lippold, M. , & Kainz, K. (۲۰۱۱). The unique and interactive effects of parent and school bonds on adolescent delinquency. Journal of Applied Developmental Psychology, ٥۳: ٥٤-٦۳.*
- *Tinio, M. F. O. (۲۰۰۹). Academic engagement scale for grade school students. The Assessment Handbook, ۲, ٦٤-۷٥.*
- *Topala, I. (۲۰۱٤). Attitudes towards academic learning and learning satisfaction in adult students. Social and Behavioral Sciences, ۱٤۲: ۲۲۷-۲۳٤.*

- *Wilson, C. , Grizzle, A. , Tuazon, R. , Akyempong, K. , & Cheung, C. K. (۲۰۱۳). Media and information literacy curriculum for teachers. UNESCO.*
- *Wilson, C. (۲۰۱۲). Media and Information Literacy: Pedagogy and Possibilities. Comunicar, ۲۰(۳۹), ۱۵- ۲۲*